

розслідування, яка є предметом відповідного напряму прокурорського нагляду. Одночасно вони слугують критеріями, за допомогою яких прокурор перевіряє законність даного етапу кримінального провадження, визначають тактику і методику його діяльності на даному етапі тощо.

Шевцова Я. О.,

головний спеціаліст Національної школи суддів України, здобувач кафедри організації судових та правоохоронних органів, Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОЦЕДУРИ КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ОЦІНЮВАННЯ СУДДІВ

Серед суб'єктів судового права ключове місце займає суддя, який в своїй професійній діяльності уособлює судову владу. Саме від фаховості та особистісних якостей судді залежить авторитет всієї судової системи країни та реалізуються сподівання громадськості на справедливе, неупереджене судочинство.

В українському суспільстві тривають дискусії, в тому числі із залученням міжнародної спільноти, як зробити так, щоб на посадах суддів працювали компетентні та відповідальні фахівці, яким чином протидіяти професійній деградації окремих суддів та їх соціальному переродженню.

У березні 2015 року набрав чинності Закон України «Про забезпечення права на справедливий суд» яким, з метою підвищення національних стандартів судоустрою і судочинства, внесено зміни до низки нормативно-правових актів країни, зокрема до основного закону судової системи – Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та запроваджено нову для суддівського середовища України процедуру – кваліфікаційне оцінювання суддів.

Законодавець передбачив три види оцінювання професійних суддів – первинне оцінювання всіх працюючих на цей час суддів, кваліфікаційне оцінювання та регулярне оцінювання.

Первинне оцінювання. Слід звернути увагу, що така форма оцінювання не передбачена нормами Закону України «Про судоустрій і статус суддів», який визначає правові засади організації судової влади, встановлює систему і загальний порядок діяльності судів та регулює всі питання судоустрою та статусу суддів. Проведення первинного оцінювання суддів регламентовано частиною 6 Прикінцевих та перехідних положень Закону України «Про забезпечення права на справедливий суд», одним із завдань якого є очищення суддівського корпусу від непрофесійних, недобросовісних суддів та створення дієвих механізмів запобігання корупції в суддівському середовищі. Інструментом такого очищення визначено процедуру первинного оцінювання суддів.

Первинному оцінюванню підлягають всі судді, які склали присягу судді до набрання чинності цим Законом, з метою визначення можливості здійснення правосуддя у відповідних судах.

Кваліфікаційне оцінювання. Такий вид оцінювання передбачається нормами Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та застосовується задля визначення професій-

ного рівня суддів. Згідно частини 3 статті 83 зазначеного Закону підставами для проведення кваліфікаційного оцінювання є:

- заява судді для підтвердження його здатності здійснювати правосуддя у відповідному суді (в разі переведення для роботи до іншого суду);
- заява кандидата для обрання на посаду судді безстроково;
- рішення Вищої кваліфікаційної комісії суддів України у зв'язку з накладенням дисциплінарного стягнення.

Регулярне оцінювання суддів під час їх професійної діяльності запроваджено нормами статей 88, 89 Закону України «Про судоустрій і статус суддів». На відміну від двох попередніх видів оцінювання, які здійснюються Вищою кваліфікаційною комісією суддів України, регулярне оцінювання діяльності суддів проводять окремі суб'єкти. В залежності від суб'єкта оцінювання:

- оцінювання викладачами (тренерами) Національної школи суддів України за результатами проходження суддею підготовки;
- оцінювання іншими судьями відповідного суду;
- самооцінювання суддею;
- незалежне оцінювання роботи судді громадськими об'єднаннями у відкритих судових засіданнях.

Метою регулярного оцінювання є виявлення індивідуальних потреб судді щодо вдосконалення, стимулювання його до підтримання кваліфікації на належному рівні та професійного зростання.

Законодавчо визначено обов'язок Вищої кваліфікаційної комісії суддів України розробити та, за погодженням з Радою суддів України, затвердити порядок та методологію оцінювання суддів. Сьогодні цей процес триває та потребує чіткості у визначенні як процедурних так і концептуальних положень. Складність процесу розробки та впровадження порядку та методології оцінювання, обумовлює необхідність формулювання загальних принципів кваліфікаційного оцінювання суддів, серед яких слід виокремити:

- прозорість: система оцінювання повинна розроблятися таким чином, щоб всі задіяні сторони (судді, суб'єкти оцінювання, респонденти опитувань) повністю розуміли процес оцінювання та довіряли йому;
- справедливість: за наміром та результатом;
- ретельність: оцінювання повинно враховувати всю відповідну інформацію;
- спільні очікування: оцінювання повинно інформувати суддів про їхні сильні та слабкі сторони з професійної точки зору і сприяти вдосконаленню професійної діяльності;
- релевалентність: безпосередній та чіткий зв'язок між оцінюванням та наслідками (потреба у навчанні, підвищенні кваліфікації). Повинен існувати механізм комунікації між тими, хто здійснює оцінювання та закладом, який здійснює навчання суддів – Національною школою суддів України. Необхідно надавати конкретні рекомендації стосовно того, що саме суддя має покращити.

Насамперед,

1. оцінювання повинно відбуватись за єдиною методикою з урахуванням специфіки того чи іншого суду (інстанція та спеціалізація суду в якому працює суддя);

2. необхідним є виключення суб'єктивного фактору у процедурі оцінювання шляхом чіткого визначення критеріїв оцінки;

3. критерії оцінки повинні бути об'єктивними та комплексними, включати в себе як кількісні так і якісні показники суддівської роботи.

Оцінку професійної діяльності судді слід розглядати і використовувати як позитивний засіб, який буде стимулювати суддю до підтримання власного професійного рівня, а не як засіб дисциплінарного, карного впливу. Отже, впровадження в життя інституту оцінювання професійної діяльності суддів повинно проводитись ретельно та виважено, аби очікуваний позитивний результат від таких процедур не перетворився на інструмент паплюження суддівського корпусу.

Шпенова П. Ю.,

здобувачка кафедри організації судових та правоохоронних органів, Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

ПРАВОВИЙ СТАТУС ПРАЦІВНИКІВ АПАРАТУ СУДУ

Судову реформу в Україні було розпочато з перших років незалежності. Можна нарахувати вже кілька етапів її проведення. Але більшою мірою і законодавець, і науковці працюють над пошуком оптимальної структури судової системи, забезпеченням статусу суддів, визначенням меж юрисдикції судів. І порівняно незначна увага приділяється питанням функціонування апаратів судів та статусу осіб, які в них працюють.

Обсяг правового статусу багато в чому визначається суб'єктом. Вирізняють публічний і приватний суб'єкти. Публічним у конституційному праві називають того, хто здійснює владні повноваження, приватний же суб'єкт відрізняється відсутністю права й обов'язку їх реалізації. Як приватного суб'єкта в основному розглядають громадянина. І тоді правовим статусом у вузькому розумінні виступає сукупність юридичних якостей, якими держава наділяє громадянина. У цьому разі класичними елементами правового статусу виступають права, свободи й обов'язки. Публічні суб'єкти можна поділити на одноособові (суддя, прем'єр-міністр, президент) і колегіальні (суд, уряд, парламент). Склад елементів правового статусу публічних і приватних суб'єктів є різним.

У вітчизняній правовій доктрині існують наукові пошуки щодо особливостей правового статусу різних суб'єктів права – як одноособових, так і колегіальних: посадової особи, адвоката, прокурора, судді, Конституційного Суду України, Верховного Суду України та ін. Досліджувався правовий статус осіб, які займають адміністративні посади у судовій системі України. Але правовий статус працівників апарату суду й досі не був предметом спеціального дослідження як комплексної фундаментальної проблеми юридичної науки.

Необхідність поглибленого вивчення правового статусу працівника апарату суду аргументується ще й тим, що його конкретизація дозволить прискорити проведення судової реформи в Україні, оптимізує роботу судів, підвищить ефективність і якість їх роботи, сприятиме поверненню довіри до суду з боку населення.

Існує думка, що залежно від місця у процесі підготовки, ухвалення і реалізації рішень їх можна поділяти на: а) керівників (керівник апарату суду та його заступники), б) спеціалістів-службовців (консультанти, помічники суддів, секретарі судового засідання, старші секретарі суду, судові розпорядники), в) технічних працівників (діловоди, друкарки, оператори комп'ютерного набору, експедитори, архіваріуси, бібліотекарі, завідувачі господарством та ін.), г) обслуговуючий персонал (прибиральниці, водії, двірники, робітники з обслуговування будівлі).